

PRAVÉ BOHATSTVO

Viera ZOZULÁKOVÁ

Pravoslávna bohoslovecká fakulta Prešovskej univerzity v Prešove, Prešov,
Slovenská republika

V dnešnom svete sa možno viac ako kedykoľvek predtým hovorí o sociálnej nerovnosti, či sociálnej nespravodlivosti. Existujú mnohé pohľady na danú tému, ktoré, nechceme hodnotiť, ale skôr predostrieť kresťanský pohľad na túto nanajvýš aktuálnu problematiku. Pokúsime sa načrtnúť túto otázku na základe podobenstva o nerozumnom boháčovi, ktorý sa vo svojom živote správal tak, ako mnohí ľudia v súčasnej spoločnosti.

Podnetom pre vyrozprávanie podobenstva o nerozumnom boháčovi⁶⁰⁸ boli pre Christa dvaja bratia, ktorí sa hádali na dedičstve. Ako sudcu chceli použiť Isusa Christa, preto jeden z nich povedal: „Učiteľ, povedz môjmu bratovi, aby si podelil so mnou dedičstvo.“⁶⁰⁹ Spasiteľ však odmietol niečo také a povedal: „Človeče, kto ma ustanovil za sudcu alebo deliča medzi vami?“⁶¹⁰ Christos ako Boh videl, že v srdci oboch sa skrývala chamtivosť.

Podobenstvo o nerozumnom boháčovi, ktorý sa staral o svoje materiálne bohatstvo, nám dáva príležitosť zamyslieť sa nad bohatstvom, ale zároveň aj nad tým, čo ostane človeku z bohatstva, keď na ďalší deň zomrie. Týmto podobenstvom nás Christos chce ochrániť od vášne chamtivosti a zároveň nás chce upozorniť, že nie je potrebné si zhromažďovať poklady na zemi, ale na nebi.

Boháč v podobenstve namiesto toho, aby sa tešil zo svojho bohatstva, bol veľmi znepokojený a neistý. Stratil duševný pokoj, pretože nevedel, kde si má zhromaždiť bohatú úrodu. Urobil si plán, ako postaví väčšie stodoly a zhromaždí v nich všetko obilie a všetko, čo má.⁶¹¹ Túžil po nekonečnom šťastí a trvalom blahobyte. Chcel byť šťastný dlhé roky a myslel len na seba. Jeho najväčšou chybou bolo to, že pri svojich plánoch nemyslel na Boha. Domnieval

⁶⁰⁸ Pozri Lk 12, 16 – 21.

⁶⁰⁹ Lk 12, 13.

⁶¹⁰ Lk 12, 14.

⁶¹¹ Pozri Lk 12, 18.

sa, že Boha nepotrebuje, preto namiesto Boha umiestnil svoje bohatstvo a všetky peniaze, čo mal. Nemyslel ani na iných ľudí a nebol ochotný sa s nikým podeliť o nadbytočnú úrodu. Nerozumný boháč z podobenstva bol v podstate neveriaci človek vo svojej dobe.

A zrazu ho navštívil Boh a povedal: „*Blázon, tejto noci požiadajú tvoj život od teba.*“⁶¹² To znamená, že prišla hodina jeho smrti. Jeho život na zemi sa skončil a komu zanechá to, čo si pripravil? Ako odovzdá svoju dušu Bohu, keď v Neho nikdy neveril a nemiloval Ho?

Christos nazýva boháča bláznom, pretože nikdy nemyslel na Boha, ani na smrť. Chamtivosť ovláda jeho dušu do takej miery, že sa z neho stal strašný egoista, ktorý myslí len na seba. Kresťan sa však má správať úplne inak. Nemá byť chamtivý, pretože chamtivosť je vášeň, ktorá vedie človeka do morálneho úpadku, v akom sa ocitol boháč z podobenstva.

Chamtivosť po získaní mnohých materiálnych statkov a zhromažďovanie peňazí, dokonca aj nečestným spôsobom, vytvárajú vášeň mamonárstva, ktoré z nás robí bezohľadných, tvrdých, nemilosrdných, neľútostných, bezočivých, nehanebných, bezcitných, zlodejov, klamárov, nevďačných, nepriateľských, nebojácich sa Boha, dokonca aj Božích nepriateľov. Apoštol Pavol nás varuje: „*Koreňom všetkého zla je chamtivosť. Po peniazoch niektorí zatúžili tak, že zblúdili od viery a zranili sami seba mnohými trápeniami.*“⁶¹³

Mamonárstvo robí z človeka šelmu, z ovce vlka, z holuba jedovatú zmiju. Mamonárstvo spolu s ctižiadostivosťou a zmyselnosťou sa rodia zo samolúboosti, ktorá je koreňom a prameňom všetkého zla. A každá z týchto vášní rodí postupne celé množstvo zlých a zákerných situácií.⁶¹⁴

Keď chceme byť ozajstnými kresťanmi, musíme si dávať veľký pozor na vášeň chamtivosti a mali by sme sa usilovať o získanie cnosti štedrosti, ako ju opisuje Diadochos Fotikiský, ktorý hovorí, že štedrosť je to, keď veríš a chceš nemať nič, na tej istej úrovni ako ten, kto chce mať všetko! Aby si nechcel nič, ani hrebeň na učesanie!⁶¹⁵ Diadochos chce ukázať, že človek vo väčšine

⁶¹² Lk 12, 20.

⁶¹³ 1Tim 6, 10.

⁶¹⁴ Pozri ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ, Σ. 2005. *Γνώσις και βίωμα της Ορθοδόξου πίστεως*. Πειραιάς, 2005. s. 51.

⁶¹⁵ Pozri ΑΓΙΟΥ ΔΙΑΔΟΧΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΦΩΤΙΚΗΣ. 1989. Όροι. In *Φιλοκαλία των ιερών Νηπτικών*. Τομ. Α. Θεσσαλονίκη (Hellenic republic) : Περιβόλι της Παναγίας, 1989. s. 285.

prípadoch závisí od vecí, ktoré ho obklopujú, a táto závislosť vytvára silného ducha chamtivosti.

Pravý kresťan nič nechce a nič nepotrebuje, túži len po Bohu. Opiera sa o Božie slová: „*Hľadajte najprv Božie kráľovstvo a Jeho spravodlivosť a toto všetko vám bude pridané.*“⁶¹⁶ Keď hľadáme Božie kráľovstvo a dôsledne zachováваме Jeho svätú vôľu, Boh sa ako láskavý Otec postará o naše základné potreby: strechu nad hlavou, potravu, oblečenie, teplo, prácu a zabezpečenie detí.

My ako zápasiaci kresťania na tomto svete sa obmedzíme na najnevyhnutnejšie potreby a o všetko ostatné sa postará a pokryje Boh ako láskavý Otec. Apoštol Pavol nás upozorňuje: „*Ale tí, čo chcú zbohatnúť, upadajú do pokušenia, do pasce a do mnohých nerozumných a škodlivých túžob, ktoré ponárajú ľudí do záhuby a zatratenia.*“⁶¹⁷

Na inom mieste nás Evanjelium upozorňuje, aby sme pozemským veciam nepripisovali príliš veľkú váhu. K Christovi prišiel mládenec, ktorý si myslel, že žije spravodlivo, ale opak bol pravdou. Jeho spravodlivosť končila pri tom, keď mu Christos naznačil, aby sa so svojím bohatstvom podelil s inými. „*Isus mu povedal: ‚Ak chceš byť dokonalý, chod’, predaj svoj majetok a rozďaj chudobným a budeš mať poklad v nebi; poď a nasleduj ma.‘* Keď mládenec počul tieto slová, odišiel zarmútený, lebo mal veľký majetok.“⁶¹⁸

V histórii máme príklad iného mládenca, ktorý bol tiež bohatý, ale keď prišiel do chrámu a počul slová tohto Evanjelia, v jeho duši sa ozvala silná túžba po dosiahnutí spásy, preto odišiel domov, ihneď predal svoj majetok, peniaze rozdal chudobným a sám odišiel do púšte, aby celý svoj život zasvätil službe Bohu. Bol to Anton Veľký.

Osobnosť ctihodného Antona Veľkého, ako ju opísal Atanáz Veľký,⁶¹⁹ slúžila ako vzor askézy pre pustovníkov. Anton bol jednoduchý kresťan, ktorý prijal vnútorné povolanie a začal svoj asketický život v blízkosti dediny, z ktorej pochádzal a v blízkosti ľudí. Potom kvôli prísnejšej askéze a pokoju odišiel a stal sa ozajstným pustovníkom. Avšak neizoloval sa úplne od iných

⁶¹⁶ Mt 6, 33.

⁶¹⁷ 1Tim 6, 9.

⁶¹⁸ Mt 19, 21 – 22.

⁶¹⁹ Pozri ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ. Βίος και πολιτεία του οσίου πατρός ημών Αντωνίου. 3. In MIGNE, J.-P. 1999. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΑΤΡΟΛΟΓΙΑ (Patrologia Graeca). Τομος 26. ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ. Β'. Πρώτη έκδοσις εν Ελλάδι. ΑΘΗΝΑΙ : ΚΕΝΤΡΟΝ ΠΑΤΕΡΙΚΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ (ΚΕ.Π.Ε.), 1999. s. 836 – 976.

mníchov, ani od života Cirkvi. Na púšti žil veľmi striedmo a obrábal kúsok zeme, aby si vypestoval trošku potravy. Pustovnícky život Antona sa postupne sprísňoval, primerane stupňu askézy a víťazstiev proti démonom. Keď sa stal schopný uskutočňovať prísnejšiu askézu a tvrdší zápas, odišiel ešte ďalej do púšte. Kritériom hľadania a presúvania sa z miesta na miesto bola intenzita askézy a možnosť realizovať „neustálu modlitbu“.⁶²⁰

Jeho duchovný zápas sa uskutočňuje v modlitbe a prísnej askéze, ktorá sa prvýkrát považuje za mučenie svedomia a rovná sa mučeniu krvi. Anton Veľký si z mladosti výborne pamätal texty Svätého Písma. Štúdium týchto textov, ktoré vedie k poznávaniu Božej pravdy, nevzdelaný Anton, nahradil askézou (snahou o očisťovanie mysle a srdca), pretože Boh zjavuje svoju pravdu čistým: „Duša, ktorá zostáva čistá od všetkých zlých myšlienok a zotrváva takou, ako ju stvoril Boh, môže získať dar predvídavosti a vidieť viac a ďalej, ako vidia démoni, pretože má Pána, ktorý jej zjavuje všetko.“⁶²¹

Keď sa chceme stať bohatí v pravom zmysle, mali by sme sa venovať duchovnému a telesnému zápasu, pomáhať bližným a preukazovať im lásku. Tak získame Božie požehnanie v tomto živote, ale aj večný život v Raji. Keď človek miluje Boha a svojich blízkych, jeho život je naplnený filantropiou a milosrdenstvom. Vtedy sa stáva cnostným a šťastným v tomto živote a jeho cesta vedie do Božieho kráľovstva.

Zoznam použitej literatúry

ΑΓΙΟΥ ΔΙΑΔΟΧΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΦΩΤΙΚΗΣ. 1989. Όροι. In *Φιλοκαλία των ιερών Νηπτικών. Τομ. Α. Θεσσαλονίκη* (Hellenic republic) : Περιβόλι της Παναγίας, 1989.

⁶²⁰ ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ. Βίος και πολιτεία του οσίου πατρός ημών Αντωνίου. 3. In MIGNE, J.-P. 1999. *ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΑΤΡΟΛΟΓΙΑ (Patrologia Graeca). Τομος 26. ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ. Β'.* Πρώτη έκδοσις εν Ελλάδι. ΑΘΗΝΑΙ : ΚΕΝΤΡΟΝ ΠΑΤΕΡΙΚΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ (ΚΕ.Π.Ε.), 1999. s. 845Α.

⁶²¹ ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ. Βίος και πολιτεία του οσίου πατρός ημών Αντωνίου. 34. In MIGNE, J.-P. 1999. *ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΑΤΡΟΛΟΓΙΑ (Patrologia Graeca). Τομος 26. ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ. Β'.* Πρώτη έκδοσις εν Ελλάδι. ΑΘΗΝΑΙ : ΚΕΝΤΡΟΝ ΠΑΤΕΡΙΚΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ (ΚΕ.Π.Ε.), 1999. s. 893Β.

- ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ, Σ. 2005. *Γνώσις και βίωμα της Ορθοδόξου πίστεως*. Πειραιάς, 2005.
- ARCHBISHOP ANASTASIOS (YANNOULATOS): Facing the word. Orthodox Christian Essays on Global Concerns. Geneva : St. Vladimir's Seminary Press and WCC Publications World Council of Churches, 2003.
- ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ. Βίος και πολιτεία του οσίου πατρός ημών Αντωνίου. 3. In MIGNE, J.-P. 1999. *ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΑΤΡΟΛΟΓΙΑ (Patrologia Graeca)*. Τομος 26. ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ. Β'. Πρώτη έκδοσις εν Ελλάδι. ΑΘΗΝΑΙ : ΚΕΝΤΡΟΝ ΠΑΤΕΡΙΚΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ (ΚΕ.Π.Ε.), 1999. s. 836 – 976.
- ZOZULAK, J. 2007. *Ortodoxia a ortopraxia*. Prešov : Prešovská univerzita v Prešove, Pravoslávna bohoslovecká fakulta, 2007. 192 s. ISBN 978-80-8068-693-2.

REAL WEALTH

Viera ZOZULAKOVÁ, lecturer, Orthodox Theological faculty, University of Presov in Presov, Masarykova 15, 080 01 Presov, Slovakia, zozulakova.viera@gmail.com, 00421517724729

Abstract

Social inequality is closely connected with poverty and it has been widely discussed in present-day world for last couple of years. This article gives different point of view using the parable about a senseless rich man who behaved in his life in such way as lots of people do in a contemporary world. We talk about graspingness and money-grubbing. These passions create, according to Apostle Paul, a root of all evil in the society.

Key words

Wealth, graspingness, Christos, ascetic life, God's true, passion.